

KS. PIOTR GOLISZEK

SPRAWOZDANIE Z XX EUROPEJSKIEGO FORUM
DLA EDUKACJI RELIGIJNEJ W SZKOŁACH
„DIALOG KULTUR W EUROPIE.
WYZWANIE DLA SZKOLNEGO NAUCZANIA RELIGII”
WIEDEŃ, 20-24 KWIETNIA 2022 ROKU

Jedną z podstawowych potrzeb człowieka jest relacja z drugim człowiekiem. Tę relację międzyosobową najczęściej i najlepiej nawiązuje się poprzez dialog. Dialog zaś należy rozumieć jako wzajemną konfrontację, przedstawienie i wymianę poglądów, następnie zrozumienie tych poglądów, wyrażonych myśli oraz interpretacji. Następnym etapem dialogu jest współpraca we wspólnym poszukiwaniu prawdy, integrowanie się w obronie wartości ogólnoludzkich, upominanie się i utrwalanie sprawiedliwości społecznej, angażowanie się na rzecz pokoju. Filarem dialogu jest godność osoby ludzkiej, dlatego założeniem dialogu jest poszukiwanie prawdy i dobra dla każdego człowieka. Dialog wymaga więc szacunku dla osoby, uszanowania sumienia i jego wolności oraz podejścia w duchu pluralizmu, tolerancji i głębokiego zrozumienia zagadnienia podejmowanego w dialogu¹.

Dialog międzykulturowy jest przedmiotem licznych debat z zakresu nauk politycznych i społecznych, filozofii czy kultury. Z tym tematem zmierzali się również uczestnicy XX jubileuszowego spotkania w ramach Europejskiego Forum dla Edukacji Religijnej w Szkołach (European Forum for Religious Education in Schools –

Ks. dr hab. PIOTR GOLISZEK, prof. KUL – Katedra Katechetyki Szczegółowej i Współczesnych Form Przekazu Wiary, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: piotr.goliszek@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3821-0439>.

¹ Por. Piotr T. Goliszek, „Dialog medium wychowania”, w *Katecheza a osoba. Wybrane zagadnienia z metodologii personalistycznej*, red. Piotr T. Goliszek (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2010), 167.

EuFRES), które odbyło się w dniach 20-24 kwietnia 2022 roku w Wiedniu pod hasłem: „Dialog kultur w Europie. Wyzwanie dla szkolnego nauczania religii”.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał Przewodniczący Stowarzyszenia Katechetów Polskich – ks. dr hab. Roman Buchta, prof. UŚ, Prezydent EuFRES, który powitał przybyłych gości oraz skierował słowa pozdrowienia do gospodarzy spotkania – dra Johana Hischa, dra Piotra Kubiaka, Sekretarza Generalnego EuFRES, oraz Andrei Pinz, kierującej Arcybiskupim Wydziałem ds. Szkolnictwa i Wychowania. W kilku słowach przedstawił i uzasadnił tematykę konferencji, podkreślając, że dialog kultur jest adekwatnym tematem w dzisiejszej rzeczywistości społecznej i politycznej, gdyż to EuFRES jest „właściwą płaszczyzną dla podjęcia wysiłku «odbudowy» [...] człowieka «zburzonego» w swoim myśleniu”. Następnie głos zabrał Biskup ds. Szkół Konferencji Episkopatu Austrii – Wilhelm Krautwaschl, który odniósł się do programu nauczania religii w Austrii. Ksiądz Biskup wyraził nadzieję, że współczesne nauczanie religii stanie się pokarmem duchowym, a nauczyciele – „solą ziemi” dla społeczności uczniowskiej. Kolejne słowa powitania i podziękowania przekazał kierownik Wydziału ds. Edukacji, Sztuki i Kultury Diecezji Graz-Seckau – Walter Prügger. W kilku słowach przybliżył znaczenie Biura Międzydiecezjalnego ds. Edukacji Religijnej (IDA) odpowiedzialnego za politykę szkolną Kościoła w Austrii, będącego oficjalnym partnerem konferencji. Na zakończenie wypowiedzi podkreślił wagę kultury edukacyjnej, która w swoich relacjach jest zdolna do dialogu międzyreligijnego.

Konferencja została podzielona na panele merytoryczne. Każdy z nich składał się z wykładu oraz z wypowiedzi przedstawicieli różnych państw, w świetle sformułowanych uprzednio przez prelegentów tematów. Zgodnie z harmonogramem pierwszego dnia wykład rozpoczął dr Michael Kuhn z Komisji Konferencji Episkopatów Unii Europejskiej COMECE, który podjął temat: *Dialog religii i kultur – impulsy dotyczące sytuacji w Europie*. Wypowiedź wzbogacił czterema historiami z życia Europy. Pierwsza uwypukliła problemy, z którymi borykają się wielkie metropolie: konflikty związane z wielokulturowością społeczeństw lokalnych. W drugiej historii szczególna uwaga była zwrócona na społeczny brak zrozumienia dla religii i rytuału. Prelegent wskazał, jak trudny stał się dialog między społeczeństwem obywatelskim a religiami. Zaznaczył, że odbierane jest prawo do bycia innym. Trzecia historia dotyczyła relacji między Europą Zachodnią, Środkową i Wschodnią w kontekście pomocy udzielanej obywatelom Ukrainy objętej rosyjską agresją. Autor wykładu podkreślił, że uprzedzenia i ponad trzydziestoletnie zaniedbania dialogu skutkują trudnościami we wzajemnym spotkaniu i zaakceptowaniu różnic. Czwarta historia ukazała, jak bardzo różni się w poglądach i sposobie oceny doświadczenia Europy związanego z pandemią Covid-19. Pandemia podzieliła Europę geograficznie, pokoleniowo i społecznie. Odcisnęła tym samym piętno na polityce kontynentu. W kontekście tych skomplikowanych wydarzeń politycznych oraz społecznych dr Kuhn dostrzegł pilną potrzebę dialogu w naszych wielopostaciowych, podzielonych i rozproszonych społeczeństwach. Wskazał na trzy dokumenty papieża Franciszka: adhortację apostolską *Evangelii gaudium* oraz encykliki *Laudato si'* i *Fratelli tutti*, które wyznaczają kierunek zaangażowania na rzecz budowania dialogu i współpracy między jednostkami i narodami; są bowiem punktem odniesienia dla dialogu międzyreligijnego.

Drugi dzień konferencji naukowej obejmował wykład transmitowany za pośrednictwem platformy MS Teams, poprowadzony przez profesora Sergio Ciatelliego z Papieskiego Uniwersytetu Antonianum w Rzymie, który dotyczył tematu: *Wychowanie do kultury dialogu w nauczaniu religii katolickiej*. Na wstępie prof. Ciatelli przybliżył i przypomniał uczestnikom konferencji definicję dialogu. Jak zauważył, u podstaw dialogu znajduje się „wola nawiązania dialogu” oraz niezbędne jest wzajemne otwarcie osób, które chcą się spotkać. Szczególnie podkreślił to, że podstawą dialogu jest wolność. Nawiązał do soborowej deklaracji o wolności religijnej *Dignitatis humanae*. Wyjaśniał, że prawda zabezpiecza od przymusu w sprawach religijnych, pozwala być wolnym, a szukanie prawdy religijnej jest warunkiem rozwoju człowieczeństwa. Zaznaczył też, że dialog jest miejscem, gdzie spotykają się wszystkie religie w celu odkrywania nowych aspektów prawdy. W kolejnej części konferencji prof. Ciatelli scharakteryzował specyfikę włoskiego modelu nauczania religii, który – zgodnie z włoskim konkordatem – nauczanie religii stawia „pośród celów szkoły”. Zasadniczym zamierzeniem tej części wystąpienia było ukazanie wpływu włoskiego modelu nauczania szkolnego, charakteryzującego się gotowością do spotkania z innymi doświadczeniami religijnymi oraz otwarcia na dialog międzyreligijny. Profesor zakończył swój wykład stwierdzając, że nauczanie religii powinno wspierać rozwój osobowy człowieka, a szkoła nie może wykluczać nauczania religii, z kolei nauczanie religii powinno charakteryzować się „szczerą otwartością na dialog”.

Następnie głos zabrał dr Birk Gerd, prezentując wykład pt. *Dialog międzyreligijny na styku różnych wyobraźni w środowisku szkolnym*, w którym podkreślił, że „chrześcijański światopogląd i system wartości mają i miały wpływ na cele edukacji szkolnej”, a sytuacja polityczna wyznacza często cele wychowania religijnego. Omówił głośny ostatnio problem dotyczący ugrupowań muzułmańskich, które nie wykazując chęci asymilacji, są przekonane o wyższości wyznawanych przez nie wartości. Wskazał na zapaść religijno-kulturową, w której Bóg przestał być potrzebny człowiekowi w życiu codziennym. Podsumowując stwierdził, że dialog międzyreligijny jest uwarunkowany chęcią poszukiwania prawdy, gotowością na przemianę, a powinien być podejmowany z pełną integralnością własnej wiary.

Autorem następnego wystąpienia był ks. dr Michał Borda z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, który przedstawił referat *Pedagogika kultury w adhortacji „Gaudete et exultate” Papieża Franciszka*. Na wstępie zauważył, że papież Franciszek w swojej adhortacji odwołuje się do współczesnej kultury, charakteryzując ją jako „kulturę wykluczenia”. Wskazał miejsca w adhortacji *Gaudete et exultate*, w których można odnaleźć wskazówki dotyczące szkolnego nauczania religii w kontekście odpowiedzi na zagrożenia współczesnej kultury. Omówił zasady, *de facto* porady praktyczne, którymi wypełniona jest papieska adhortacja. Jest to dokument, o którym można powiedzieć, że ma zasięg ekumeniczny w ścisłym tego słowa znaczeniu. W głównej mierze dlatego, że ukazuje osobistą drogę duchową papieża, która zbliża go do wszystkich. Rozważania Franciszka w obszarze chrześcijańskiej duchowości uzyskują charakter międzywyznaniowy. Papież nawołuje ludzi oraz wspólnoty całego świata do świętości, której elementami są: cierpliwość, łagodność, radość, poczucie humoru, śmiałość, zapał, modlitwa. Na zakończone wystąpienia

ks. dr Borda odwołał się do słów papieża Franciszka: „albo postawimy na kulturę spotkania, albo wszyscy przegrają”.

Siostra Chrystofora Busztyn, członkini Społecznej Rady Kościołów i Organizacji Religijnych przy Ministerstwie Edukacji Ukrainy, zaprezentowała uczestnikom konferencji temat *Etyka chrześcijańska w wielokulturowym świecie Ukrainy*. W swoim referacie wspomniała o problemach, z którymi boryka się Ukraina: m.in. rozdział Kościoła od państwa, a co za tym idzie – również szkoły, brak wsparcia władz dla formacji katechetów, niewielka liczba szkół katolickich (ok. 1%). Siostra Chrystofora zakończyła swoje wystąpienie podziękowaniem za pomoc okazaną Ukrainie, która znalazła się w sytuacji wojny. Następnie wystąpiła Ana Filipović, która w referacie: *Dialog międzykulturowy i duchowość komunii* omówiła wytyczne kształcenia nauczycieli według Konstytucji apostołskiej *Veritatis gaudium*. Przeanalizowała też cztery kryteria „odnowy i nadania nowego impetu wkładowi studiów kościelnych w Kościół misyjny”.

Wystąpienie dra Johanna Hischa, z ramienia PILGRAM – ruchu zrzeszającego szkoły i instytucje edukacyjne, w całości było poświęcone encyklice papieża Franciszka *Laudato si'*. Dokument ten został niezwykle pozytywnie przyjęty przez świat ekumeniczny. Encyklika zawiera odniesienia do wspólnych wysiłków chrześcijan różnych wyznań, ale także ludzi wyznających inne religie, na rzecz ratowania środowiska naturalnego przed postępującą degradacją i konsumpcją w krajach wysoko uprzemysłowionych. Prelegent podkreślił, że encyklika ta jest adresowana nie tylko do katolików, ponieważ sprawy klimatu dotyczą nas wszystkich.

Motywym przewodnim kolejnego wykładu było przedstawienie roli Kirchliche Pädagogische Hochschule (KPH) dotyczącej współpracy ekumenicznej. Kształcenie nauczycieli jest ogromnym wyzwaniem dla wyższych uczelni. Przygotowanie kandydatów do tego zawodu wymaga wysokiej jakości oferty edukacyjnej. KPH to największy prywatny uniwersytet kształcenia nauczycieli w Austrii. Obecność różnych wspólnot religijnych sprzyja różnorodnym spotkaniom, a także selektywnej współpracy. W ten sposób jest zachowana odpowiednia tożsamość religijna, a poszczególne wspólnoty religijne opracowują własny program szkoleniowy. Prelegentka, Sylvia Inou, przedstawiła także wskazówki dotyczące współpracy ekumenicznej w KPH, szczególną uwagę zwracając na znaczenie kompetencji międzyreligijnych w procesie kształcenia nauczycieli w Austrii.

Autorkami kolejnego wystąpienia były Marija Juriš oraz s. Valentina Mandric z Chorwacji. Ich referat nosił tytuł *Nowy program nauczania religii katolickiej w Chorwacji w służbie dialogu promocyjnego*. Na wstępie wskazały na istotne znaczenie dialogu międzykulturowego w związku z falą migracji w Europie, która przelożyła się na pojawienie się różnorodności kulturowej i religijnej. Różnice kulturowe i religijne, pomimo swojego bogactwa, przyczyniają się do konfliktów oraz napięć. Prelegentki zwróciły uwagę na to, że aby różnorodność stała się skarbem ludzkości, niezbędna jest edukacja poprzez dialog. Szczególnie uwypuklona została przez nie potrzeba akceptacji, wzajemnego szacunku oraz zrozumienie różnic. Powołując się na stanowisko papieży – Jana Pawła II oraz Benedykta XVI – przypomniały, że dialog religijny spleta się z dialogiem międzykulturowym, a religia oddziałuje na kultury i zwyczaje narodów. Pokróćce scharakteryzowały problemy chorwackiego

społeczeństwa: rany po wojnie, podziały, odmienne poglądy ideologiczne, fanatyzm fundamentalistyczny. Podkreśliły potrzebę edukacji, która „kształtowałaby ludzkie serca i budowała osobę duchową i wewnętrzną”. Poznanie innych religii i kultur pozwala bowiem młodemu człowiekowi „rozwijać świadomość wartości własnych i innych ludzi [...], przezwyciężyć uprzedzenia, stereotypy, nietolerancję, dyskryminację”. Autorki wskazały cztery poziomy, na których szkolne nauczanie powinno zachęcać do współpracy: dialog ze środowiskiem wychowawczym szkoły, dialog z kulturą, dialog z innymi religiami, dialog z konkretną osobą. Zajęcia z religii powinny umożliwiać uczniom poznanie cech innych religii oraz kształtować wzajemne zrozumienie i szacunek dla różnych postaw, tradycji, sposobów myślenia. Nawiązując do publikacji *Dijalog iz vjere*, której autorem jest Ivan Šarčević, podały siedem praktycznych warunków udanego dialogu: chcieć dialogu, akceptować drugiego w jego różnorodności, dialog jest duchowością, dialog zawiera gościnne milczenie, w dialogu pierwszeństwo mają inni, dialog dąży do zawieszenia siebie na rzecz empatii dla drugiego, odpowiedzialność za odmienność bliskiego.

Następnie głos zabrał ks. dr Radosław Mazur z Instytutu Nauk Teologicznych Uniwersytetu Szczecińskiego (referat: *Nauczanie religii w Polsce w sytuacji pluralizmu i złożoności*), który na podstawie *Dyrektorium o katechizacji* omówił pluralizm religijny w Polsce. Zobrazował dane statystyczne wskazujące na spadek liczby uczniów uczęszczających na lekcje religii w Polsce oraz poruszył zagadnienia związane z zadaniami, przed którymi stoi edukacja religijna w polskich szkołach w sytuacji złożoności i pluralizmu. Wnioski ks. dra Mazura są podobne do wniosków poprzedników. Podkreślił on, że dialog podejmowany na płaszczyźnie międzyreligijnej wymaga, aby każda z religii zachowała swoją tożsamość, przyjmując jednocześnie postawę otwartości na inne religie.

W dalszej kolejności uczestnicy konferencji mieli możliwość wysłuchania wystąpienia dra Tibora Reimera ze Słowacji. W referacie pt. *Dialog między kulturami na Słowacji. A co z nauczaniem religii w szkołach?* pokrótce omówił specyfikę podejścia Słowaków do innych grup kulturowych i wyznań. Zwrócił uwagę, że według młodych ludzi Słowacja jest krajem „dla Słowaków”. To kraj, w którym nadal utrzymują się uprzedzenia i stereotypy wobec mniejszości narodowych. Pomimo obecności w słowackich szkołach edukacji wielokulturowej przekazywana wiedza o grupach odmiennych kulturowo jest niewystarczająca dla rozwinięcia kompetencji międzykulturowych uczniów. Na zakończenie swojej wypowiedzi wskazał, że pomimo iż wielokulturowość istnieje, w edukacji religijnej Słowacji niezbędne jest wspieranie procesów socjalizacji oraz wielokulturowości religijnej różnymi formami uczenia się przez doświadczenie.

Kolejnym uczestnikiem konferencji był mgr Stefan Sampt z Austrii, który w wykładzie pt. *Etyka – przedmiot obowiązkowy szkołach austriackich od roku szkolnego 2021/2022* scharakteryzował nauczanie etyki w szkołach w Austrii. Przedstawił cele tej edukacji, upowszechnianie nauczania etyki w szkołach oraz zagadnienia programowe nauczania. Ponadto wskazał na potrzebę kształcenia nauczycieli, co – jak zauważył – umożliwiają austriackie uczelnie. Wystąpienie zakończył stwierdzeniem, że w społeczeństwie istnieje „pozytywne nastawienie do wprowadzania nauczania

etyki do zwykłego systemu szkolnego [...], a nauka religii zyska dzięki temu na ostrości i jakości treści i profilu”.

Kolejny referat, pt. *Szukanie dróg dialogu kultur w szkole. Przystanek LO ŚREM*, którego autorem był Janusz Skotarczyk, odnosił się do kwestii dialogu z młodymi ludźmi. Prelegent na wstępie podkreślił, że do młodzieży należy „pójść, a nie czekać na nią w sali lekcyjnej”. Pokrótkę scharakteryzował nowatorską metodę nauki religii: „Przystanek LO”, przez którą młodzi ludzie odkrywają znaczenie dialogu, uczestnicząc w projektach religijno-kulturalnych, takich jak „Dni dla Duszy”, „Dni Papieskie”, „Dni Judaizmu”, „Zaduszki Muzyczne”, oraz angażując się w koncerty, wystawy religijne i historyczne, lekcje filmowe, spotkania modlitewne.

Referat dra Petera Weinsticha dotyczył *Dialogiczno-konfesyjnego nauczania religii*. W odpowiedzi na różnorodność religijną Austrii pięć kościołów chrześcijańskich Archidiecezji Wiedeńskiej opracowało projekt poruszający istotne kwestie dotyczące współpracy w zakresie edukacji religijnej. Prelegent w swoim wystąpieniu przedstawił podstawowe zagadnienia związane z przedmiotową instytucją, zwracając szczególną uwagę na dwa modele nauczania według projektu Kościołów: model nauczania zespołowego oraz model delegowania. Podsumowując swoją wypowiedź zwrócił uwagę, że nauczyciele uznali projekt za wzbogacający, aczkolwiek czasochłonny.

W gronie zaproszonych gości był również ks. dr Mirosław Wierzbicki z Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie, który przedstawił referat: *Wychowanie młodzieży do dialogu w dobie przemian kulturowych i religijnych*. Zwrócił uwagę na ukierunkowanie młodzieży oraz podkreślił potrzebę nowych propozycji w pracy wychowawczej, które przygotowują młodych do dialogu w systemie nowych kultur. Podkreślił konieczność towarzyszenia młodzieży w wychowaniu do dialogu, dzięki czemu do procesu wychowawczego zostanie wniesiona działalność profilaktyczna oraz prewencyjna.

Ostatnim prelegentem był mgr Grzegorz Zbiorczyk, który przedstawił referat pt. *Edukacyjny projekt społeczny socioMovens jako przykład nowych form pedagogicznych i ewangelizacyjnych*. Motywem przewodnim wystąpienia było ukazanie pracy z uczniami poprzez wykorzystanie narzędzi w postaci projektu socjalnego. Edukacyjne projekty społeczne otwierają oczy i serca młodych ludzi na różne problemy społeczne współczesnego świata.

Na zakończenie ks. dr hab. Roman Buchta, prof. UŚ podsumował i zamknął zgromadzenie plenarne XX Europejskiego Forum dla Edukacji Religijnej w Szkołach. W podsumowaniu Prezydent EuFRES zwrócił uwagę, że wychowanie do dialogu jest jednym z fundamentalnych zadań szkolnego nauczania religii, a zasadniczym celem edukacji religijnej jest pomoc uczniom w rozwijaniu umiejętności dialogu, rozumianego jako wyraz szacunku i uznania wartości drugiej osoby. Prezydent przedstawił w następujących punktach tezy dokumentu końcowego wypracowanego na XX Forum: „1. Promowanie dialogu kultur w Europie jest konieczne ze względu na różne doświadczenia historyczne, geopolityczne, religijne, społeczno-kulturowe i edukacyjne poszczególnych krajów; 2. Mając na względzie cele edukacji religijnej w szkole, właściwie rozumiany i realizowany dialog kultur stanowi konkretny wkład w całościowy rozwój ucznia; 3. Ważnym aspektem dialogu kultur w szkolnym nauczaniu religii jest podkreślenie dialogicznej i dynamicznej natury religii, która wspiera

rozwój uczniów. Zaangażowanie w życie własnego Kościoła lub wspólnoty wyznaniowej wymaga wewnętrznej kultury dialogu; 4. Dialog kultur podejmowany na płaszczyźnie międzyreligijnej wymaga, aby każda z religii zachowała swoją tożsamość, przyjmując jednocześnie postawę otwartości na inne religie. Ważnym elementem dialogu jest dążenie do nawiązywania wzajemnych relacji; 5. Wychowanie do dialogu jest jednym z fundamentalnych zadań szkolnego nauczania religii, które powinno być realizowane na wszystkich poziomach edukacyjnych; 6. Istotnym celem edukacji religijnej jest pomoc uczniom w rozwijaniu umiejętności dialogu, rozumianego jako wyraz szacunku i uznania wartości drugiej osoby; 7. Wszystkie osoby zaangażowane w proces edukacji są zobowiązane do permanentnego rozwijania kompetencji w zakresie aktywnego uczestnictwa w dialogu. W kształtowaniu postawy dialogu powinni uczestniczyć nauczyciele, uczniowie oraz ich rodzice; 8. Formacja powinna łączyć w sobie elementy teorii i praktyki. Powinna także zapewniać holistyczną harmonizację poziomu poznawczego, emocjonalnego, komunikacyjnego i duchowego; 9. Wyznaniowy model edukacji religijnej wydaje się skutecznym środkiem promowania dialogu międzykulturowego. Ważne jest jednak, aby docenić także modele współpracy między innymi wyznaniami i religiami, jako jedną z nowych dróg realizacji edukacji religijnej; 10. Doświadczenie wstrząsów związanych z sekularyzacją stanowi poważne wyzwanie także w obszarze edukacji religijnej. Należy zatem dostrzec podstawową tęsknotę i wrażliwość na kwestie religijne, zapewniając im przestrzeń do rozwoju”.

Konferencja była ważną płaszczyzną wymiany poglądów na temat promowania dialogu kultur w Europie. Prelegenci wykazali się rzetelnym i merytorycznym przygotowaniem swoich referatów. Przekazywane treści były powiązane z doświadczeniami tych, dla których dialog jest ogromnym wyzwaniem na co dzień, którzy mają wpływ na kształtowanie u młodzieży mądrych odniesień do kultury i religii. Konferencja pozytywnie przyczyniła się do dalszego zacieśniania współpracy w obszarze edukacji religijnej. Dzięki takim inicjatywom coraz bardziej powszechna staje się świadomość, że współczesna edukacja religijna domaga się otwarcia, głębszego zrozumienia, ale przede wszystkim dialogu, który poszukuje tego, co prawdziwe, dobre i sprawiedliwe dla każdej grupy i każdej społeczności. Warto w tym miejscu podkreślić, że w ten dialog aktywnie włącza się polska katecheza, która pomaga katechizowanym poznać inne religie, zachęca do poznania, zrozumienia tradycji religijnych i poszanowania oraz uznania wartości drugiej osoby. Konferencji towarzyszyły wydarzenia kulturalne, dzięki czemu uczestnicy zapoznali się z bogactwem religijnym i kulturowym stolicy Austrii.